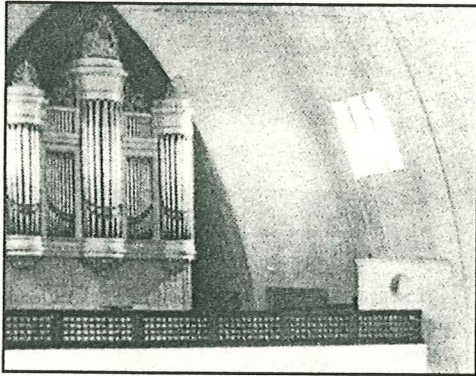

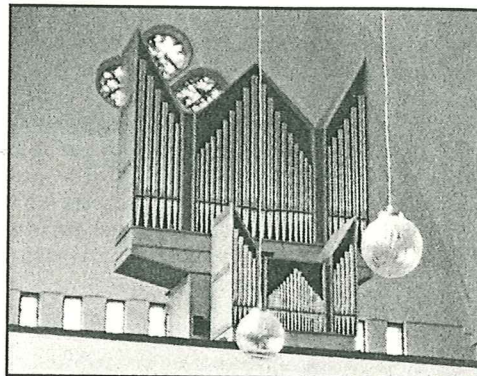

Warme akoestiek geeft orgel Bethlehemkerk mooie klank

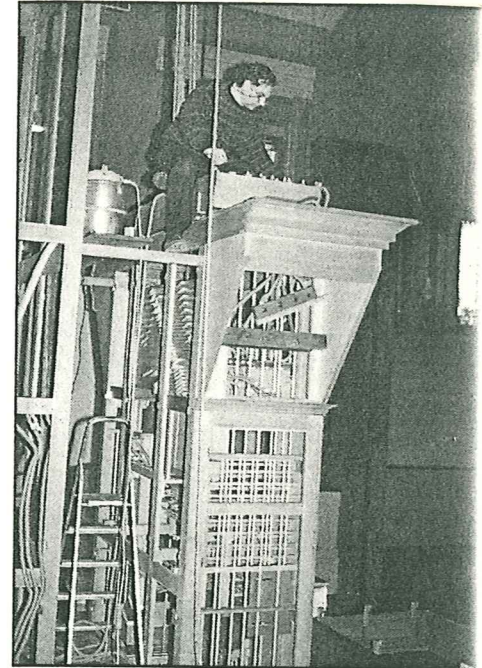
Het grote Vierdag-orgel uit de Julianakerk heeft een nieuw tehuis gekregen, de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoort.

Kamp-orgel, 1931-1974

Van Leeuwen-orgel, 1974-1997

Demontage in de Julianakerk, voorjaar 1997

In de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoort is eind juni een nieuw orgel in gebruik genomen. Het is het orgel uit de Julianakerk (Transvaal), dat dit voorjaar is gedemonteerd en opnieuw is opgebouwd in de Bethlehemkerk.

Organist Aarnoud de Groen, die met zijn instrument is meeverhuisd, is een gelukkig mens. 'Het orgel speelt lekker. En de akoestiek is hier beter dan in de Julianakerk', zegt hij. In de Julianakerk ebde het geluid niet gelijkmatig weg. 'Omdat het gebouw de vorm heeft van een Grieks kruis, ketste het geluid vier maal op de wanden.'

In de Bethlehemkerk is de akoestiek 'warm'. Dat is te horen als een medewerker van orgelbouwer Pels en Van Leeuwen uit 's Hertogenbosch het Vierdag-orgel even laat horen. Een volle klank vult de ruimte. De hele inrichting doet overigens huiselijk aan. Bruine kokosmatten en dito schrootjeswanden verraden de smaak van de jaren zeventig, toen de kerkzaal enigszins werd verkleind en bij de ingang een ontmoetingsruimte werd gecreëerd.

Het nieuwe orgel staat op de plek waar ook het allereerste instrument stond: op een galerij boven de preekstoel, voor in de kerk. De kerkgangers kijken tegen het front aan. 'Handig voor wie onder de preek pijpen wil tellen', grapt Aarnoud de Groen. Ook muzikaal gezien is dit volgens hem de beste plaats.

Tegelijk met de verhuizing is het orgel op enkele punten verbeterd en verfraaid. Om te beginnen schitteren de vroeger matte frontpijpen dat het een lust is. Ze zijn gepolijst en de *labia* zijn zelfs bedekt met bladgoud. Muzikaal interessant is de veranderde stemming: van de historische Werckmeister III-stemming naar de gebruikelijke evenredig zwevende stemming. Het orgel is nu voor meer literatuur geschikt. Dat is van belang, omdat Aarnoud de Groen op het instrument ook concerten wil gaan geven.

Verder kan het Sesquialtera-register op het hoofdwerk, een vulstem, straks dubbel worden gebruikt; wordt de registerknop half opengetrokken, dan

klinkt enkel een Quint. Op het pedaal is de Trompet 4' omgebouwd tot een 8', wat een zwaardere klank oplevert. Tenslotte is op het Hoofdwerk een tremulant, een bibberregister, bijgebouwd. Wat, een tremulant, is dat niet vreselijk oubollig? De Groen: 'Nee hoor, dat is een eeuwenoud hulpmiddel, een beetje peper en zout bij de muziek.'

Het eerste instrument van de Bethlehemkerk was afkomstig uit de oude 'armenkerk', de Bethlehemkerk aan de Breedstraat, en verhuisde in 1931 naar de Laan van Meerdervoort. Het was een groot romantisch instrument van Kam en Van der Meulen van 27 stemmen uit 1858. In Den Haag werd het nogal verwaarloosd. Het verhaal gaat dat een organist ooit ontslag heeft genomen uit protest tegen het slechte onderhoud. Het werd in 1974 verkocht naar Poortugaal, waar het nog steeds dienst doet. Inmiddels staat het op de monumentenlijst.

Het tweede orgel van de Bethlehemkerk, dat tot deze zomer gebruikt werd en nu het veld moet ruimen, kwam in 1974 in dienst. Het werd geplaatst op de galerij boven de ingang. Het was geen nieuw instrument, maar had eerder gestaan in de Goede Vrijdagkerk in het Bezuidenhout. Deze kerk is in 1974 verkocht en inmiddels vervangen door een synagoge van de joodse gemeente. Het orgel stamt uit 1961 en werd gebouwd door Van Leeuwen uit Leiderdorp. Het telt negentien stemmen. Nu is het verkocht aan de gereformeerde kerk van Delft.

Aarnoud de Groen voelt zich in de Bethlehemkerk als een vis in het water. Dat de gemeente op zondag slechts psalmen zingt en ook nog op tragisch niet-ritmische noten, kan hem niet deren. 'Al jongetje van dertien speelde ik al bij de gereformeerde bond in Rijswijk', verklaart hij. Hoe de gemeente zingt? 'Luid, heel luid.' (jg)

Het Vierdag-orgel in de Bethlehemkerk

